

GUOVSSO NÁSTI

Guovssonásti arbetar för ett rättssäkert samhälle med självbestämmande för det samiska folket där vår kultur, språk, rennäring och andra näringar får utvecklas i balans med naturen och klimatet.

Guovssonásti viggámuš lea buot sámiide iešmearrideapmi ja riektesihkkaris servodat mas min kultuvra, gielat, boazodoallu ja eará ealáhusat besset ovdánit luonddu ja dálkkadaga eavttuid mielde.

Lars Miguel Utsi, partiledare

Marita Stinnerbom, partiledare

Vi behöver ett nytt ledarskap i Sametinget

För att stärka det lokala självbestämmandet behövs ett nytt ledarskap i Sametinget som kan verka för att stärka samiska rättigheter och säkerställa att rättighetsbärarna har inflytande över sin framtid, i enlighet med urfolksrätten. Detta innebär att vi mer aktivt behöver påverka regeringen för att stärka de samiska språken, främja jämlika förutsättningar för kulturarbetare och säkerställa renskötelsens framtid genom ökat självbestämmande över mark och vatten.

Istället står vi idag i en aldrig förr skådad utförsbacke för de demokratiska principerna och rättssäkerheten för det samiska samhället. Sveriges hantering av Högsta Domstolens beslut i Girjasmålet har resulterat i bristande respekt för samiska rättigheter, inklusive renskötelsens grundlagsskyddade egendomsskydd. Samtidigt minskar regeringen de redan otillräckliga resurserna för samiskt kultur- och språkarbete.

Inom Sametinget har majoritetspartierna under denna mandatperiod motverkat demokratiska principer och förhindrat insyn och ansvarsutkrävande. Särskilt problematiskt är att styrelsen lagt förslag som innebär att staten skulle exproprierat och omfördela samers grundlagsskyddade rättigheter, vilket strider mot urfolksrätten. Trots en svår ekonomisk situation med nedskärningar i Sametinget har budgeten för styrelsens kostnader stigit konstant sedan 2021. En granskning genomförd av Statskontoret visar också att förtroendet för Sametinget och styrelsen är lågt, särskilt bland renskötare.

Beslutsfattandet om vårt samhälle och våra näringar ska ligga så nära rättighetsinnehavarna som möjligt. Då respekteras allas rättigheter och vi kan uppnå långsiktigt hållbara lösningar. Det vill vi i Guovssonásti uppnå.

”Nu vet du vad det handlar om – du behöver rösta!”
(Scanna QR-koden med din telefon och följ länken)

Ett starkt självbestämmande som utövas så nära rättighetsinnehavarna som möjligt baserat på en fullt implementerad urfolksrätt.

Nænnoes jįjtjereereme mij lea dan lihke sijjen reakta-aajhterh goh gáarede jih man váarome lea jááhkesjamme jih tįjirrehtamme aalkoealmetjereaktah.

Samiskt självbestämmande - Saemien jįjtjereereme

Det samiska folket har rätt till självbestämmande enligt urfolksrätten och ska ha fritt, informerat förhandssamtycke i frågor så som språk, kultur, näringar, mark och vatten. Självbestämmandet ska utövas så nära rättighetsinnehavarna som möjligt.

Sametinget ska omorganiseras för att säkerställa självbestämmandet lokalt och gentemot staten. Den folkvalda delen ska separeras från statlig styrning och få ett eget politiskt kansli samt tillräckliga resurser för att analysera samiska behov och övergripande förhandla med staten.

Lagstiftningen ska anpassas till Högsta domstolens domar om samisk rätt. Samebyarna ska få större rådighet över mark och vatten samt rätt att förvalta jakt och fiske. Renskötseln och samiska näringar ska skyddas bättre mot intrång från skogsbruk, gruvor, turism och annan exploatering.

Författningar ska tydliggöra hur bruksrätt och förvaltning formas och säkras för de som har renskötsel, jakt, fiske, slöjd och naturnäringar som huvudsaklig försörjning.

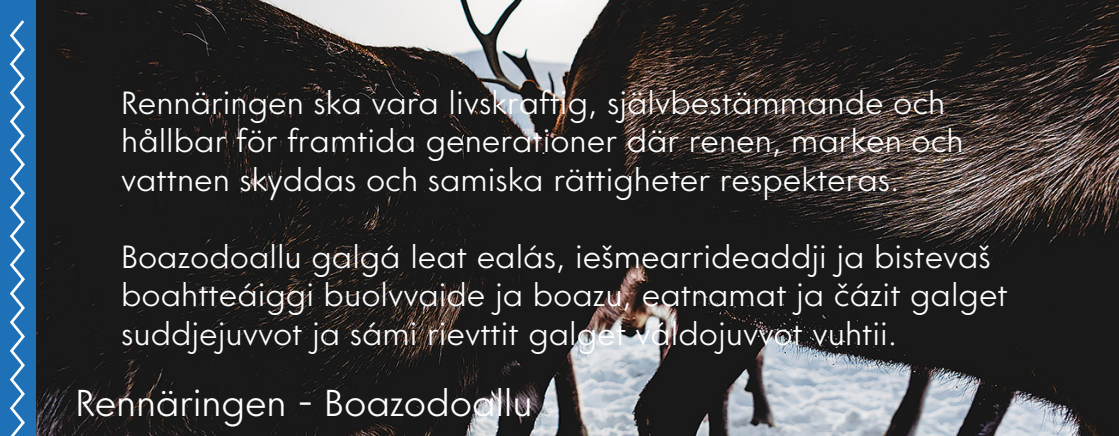
Samefonden ska överföras till samebyarna och Sametinget, och medlen återgå de till skadelidande. Tills dess ska rennäringen nominera hälften av fondens ledamöter.

Nils-Johan Labba, duojár

”Vårt självbestämmande kan ingen ta ifrån oss.”

Rennäringen ska vara livskraftig, självbestämmande och hållbar för framtida generationer där renen, marken och vattnen skyddas och samiska rättigheter respekteras.

Boazodoallu galgá leat ealás, iešmearrideaddji ja bistevaš boahhteáiggi buolvvaide ja boazu eatnamat ja čázit galget suddjejuvvot ja sámi rievttit galget váldojuvvot vuhtii.

Rennäringen - Boazodoallu

Genom skydd för renen, marken och vattnen och ett ökat självbestämmande stärks rennäringen. Lagstiftningen ska skärpas enligt urfolksrätten. Renens naturliga miljöer ska restaureras och skogsbruket måste göra omfattande åtgärder för att återställa renbetet. En ny brottsrubricering med högre straffvärde för hatbrott mot renar ska införas.

En rovdjursförvaltning i balans ska få ner skadorna till en för renskötseln acceptabel nivå. Kostnaderna för rovdjuret måste ersättas helt, skydds jakt på örn måste införas och ingen varg ska finnas i renskötselområdet. Rennäringen är viktig i ett självförsörjande Sverige som stärks av åtgärder mot klimatändringar – att tillåta småskalig renslakt är en annan viktig åtgärd. Beredskap för kriser samt strategier och stöd för utsatthet, psykisk ohälsa och vid hat och hot mot renskötare är nödvändigt.

Sametinget måste omstruktureras för att säkerställa att den är rättssäker, stabil och anpassad efter renskötselns behov. Det krävs en tydlig uppdelning mellan den folkvalda delen av Sametinget och rennäringens förvaltningen, där rennäringen ska ha ett starkt inflytande.

Förändringsarbetet måste ske på två nivåer. Ändringar ska genomföras inom det befintliga regelverket samtidigt som vi ska verka för lagändringar som säkerställer en hållbar och rättssäker förvaltning där renskötselns behov står i centrum, skyddad från kortsiktiga politiska beslut.

"Stärk samebyarnas självbestämmande över mark och vatten."

Julia Omma, renskötare

De samiska språken ska vara levande, alla samer ska kunna använda samiska fullt ut och språken ska skyddas och främjas av samhället.

Sáme giela gillgi viessoj árrot, gájjka sáme gillgi máhttet sáme gielav állásit adnet ja giela gillgi várrjaluvvut ja ávdeduvvut sebrudagast.

Samiska språk – Sáme giela

Sametinget måste arbeta ihärdigt, strategiskt och fokuserat för att utveckla de samiska språken – en samisk språklag ska inrättas som säkrar våra språkrättigheter enligt den samiska urfolksrätten som förutsätter ett större självbestämmande och mer resurser i språkarbetet.

För att uppfylla barnkonventionen behöver vi fler lärare och språkarbetare som genom starka utbildningsmodeller och mer undervisningstid kan ordna en undervisning anpassat för våra barn.

Utbildning i samiska ska fungera från förskola till högskola. Traditionella språkarenor ska stärkas och satsningar behövs på språkteknologi och ett utökat språkutbud.

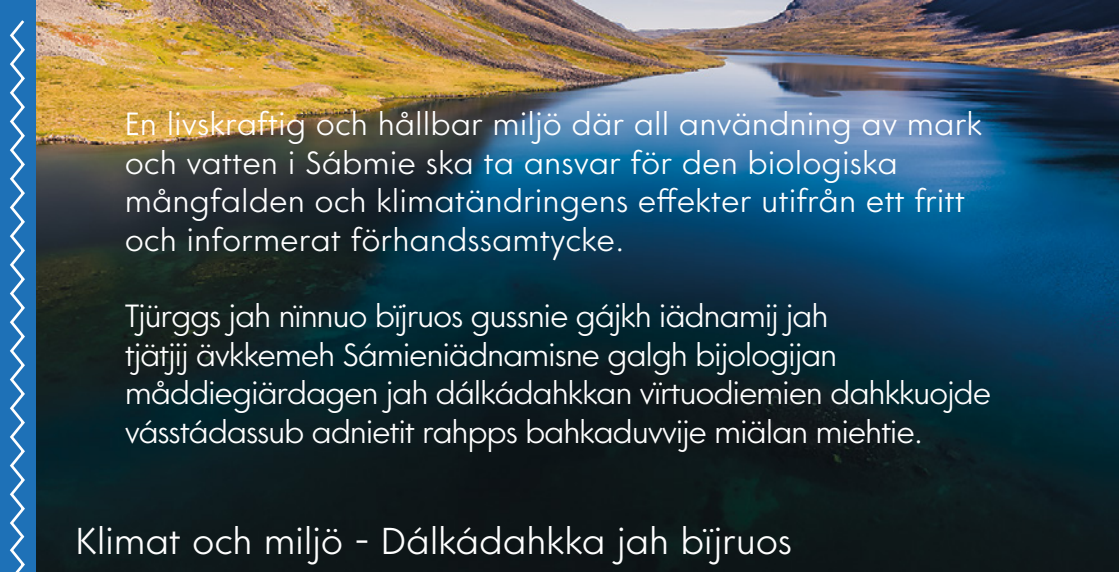
Det gränsöverskridande språksamarbetet ska ha fast finansiering för att säkra den samiska språkutvecklingens framtid.

Evelina Solsten, egenföretagare

"Vi säger det om och om igen men det är viktigt att påminna om."

En livskraftig och hållbar miljö där all användning av mark och vatten i Sábmie ska ta ansvar för den biologiska mångfalden och klimatändringens effekter utifrån ett fritt och informerat förhandssamtycke.

Tjurggs jah ninnuo bijruos gussnie gájkh iädnamij jah tjätjij ävkkemeh Sámieniädnamisne galgh bijlogijjan máddiegiärdagen jah dálkádahkkan viertuodiemien dahkkuojde vásstádassub adnietit rahpps bahkaduvvije miälan miehtie.

Klimat och miljö - Dálkádahkka jah bijruos

Naturens betydelse för samiskt levnadssätt, tankesätt, traditionell kunskap, kultur, språk och näringar innebär att hela samhället måste göra stora insatser i klimatarbetet och för skyddet av miljön i Sábmie. Genom full respekt för urfolksrätten främjas klimatarbetet.

Sametinget ska trycka på för att lagstiftningen ändras så att samisk rätt till mark och vatten respekteras. Principen om urfolkens rätt till fritt, informerat förhandssamtyckte om exploateringar ska gälla.

Skogsbruket ska fullt ut respektera rätten till renbete och bedrivs utan skada för renskötsel och samiska levnadssätt samt för att klimatförändringarna ska minskas. Redan förstörda skogar och gjorda markinrång ska restaureras för att göra renbetesmarker mer sammanhängande och därmed renskötseln mer klimatsmart. Sametinget ska stötta samiska organisationer och aktörer att utveckla sitt miljöarbete.

Samernas värderingar, traditionella kunskaper och metoder för resurshantering kan bidra till att främja en miljöanpassad och hållbar utveckling. Samiskt deltagande i det globala klimatarbetet ska stärkas.

”Full respekt för urfolksrätten krävs i miljöarbetet.”

Mari-Ann Nutti, andre vice ordförande i Sametinget

Kultur och kulturarv - Kultuvrra ja kultuvrraárbbbe

Starkt lokalt självbestämmande och förvaltning av mark och vatten är centrala för samisk kultur, språk och traditioner. Sametinget ska ha ett övergripande ansvar för samisk kultur och kulturarv för att säkerställa urfolksrätten och samhällets behov.

För att samisk kultur ska ges samma förutsättningar som övrigt kulturliv behövs ett kraftigt ökat kulturanslag och stabilitet för sameföreningar, organisationer och institutioner. Kulturutövare behöver stärkta ekonomiska förutsättningar, samarbetsmöjligheter och kulturarenor.

Ett särskilt språkanslag, en samisk nationalscen och både kraftfulla projektbidrag och verksamhetsbidrag krävs för ett levande och dynamiskt samiskt kulturliv.

Samiska muséer, arkiv och bibliotek ska utvecklas med stärkt samiskt inflytande. Vi måste skydda vårt kulturarv från exploatering och appropriering genom stöd till juridiska processer och förbättrat skydd av immateriella rättigheter. Repatrieringen av samiska kvarlevor och föremål måste intensifieras.

Samiska arkiv ska göras mer tillgängliga för samer och kulturmiljöer inventeras för att skydda vårt kulturarv. Heliga platser ska respekteras och skyddas.

Jämställdhet och jämlikhet för samer måste stärkas både inom det samiska och det övriga samhället. Sametinget behöver utökade resurser för att belysa och samordna arbetet mot rasism, hatbrott och våld mot samiska kvinnor samt för att stärka jämställdheten genom utbildning, mentorskap och stöd till samiska organisationer.

Anders Svonni, duojár

En levande kultur och ett välbevarat, skyddat kulturarv som ska vara tillgängliga för och förvaltas av det samiska folket.

Viesso kultuvrra ja bisselis ja suoddjídum kultuvrraárbbbe mij galggá árrót sadjihin ja háldaduvvat sámeálm mugis.

"Ett rikt samiskt kulturliv!"

GUOVSSO NÁSTI

Är du nyfiken på hur vi vill utveckla Sápmi inom de här områdena:

- Duodji - Duöjjie
- Utbildning och forskning - Ööhpehtimmie jïh darhkeme
- Samebyn - Čearru
- Rennäringsmyndigheten - Båatsoen byjjesfaamoe
- Skogssamisk utveckling - Vuävvdésáme ávvdånibme
- Levande samiskt näringsliv - Viessoj sáme ieládisviessom
- Hälsa, omsorg, trygghet och idrott - Varresvuolta, hukso, jasskavuolta ja valástallam
- Samiskt samarbete - Saemien ektiebarkoe

Läs mer om våra visioner och se alla våra kandidater på vår hemsida!

facebook.com/guovssonasti
instagram.com/guovssonasti
guovssonasti.se